

Monumentnummer*: 519824

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status **rijksmonument**
Inschrijving register* **28 augustus 2001**
Kadaster deel/nr **82678/152**

Woonplaats* **Leeuwarden** Gemeente* **Leeuwarden** Provincie* **Fryslân**

Kadastrale gemeente* **Leeuwarden** Sectie* **D** Kadastraal object* Appartement aanduiding Grondperceel **1848**

Omschrijving**

Inleiding

VILLA Engelsestraat 4 deel uitmakend van een COMPLEX van tien villa's in houtskeletbouw, Harlingerstraatweg 29-41 en Engelsestraat 2-6, gebouwd in de winter van 1922-'23 in de Chalet-stijl. De ontwikkelaar was K. Wits, directeur van de N.V. Maatschappij tot huizenexploitatie Frisia en J. Scheltema de uitvoerende en toezichhoudende architect. De woningen werden als bouw pakket uit Oostenrijk betrokken, voor Leeuwarden een vroeg voorbeeld van standaardbouw voor dit type woning. Het ontwerp werd geleverd door de producent, de 'Vereinigde Möbel- & Holzwarenfabriken u. Sägewerke Schönthaler - Silva' uit Wenen. Wel hebben er vergeleken bij de tekening van de bouwaanvraag enkele wijzigingen plaatsgevonden. Op de tekening is de kap aan de voorzijde afgewolfd; uitgevoerd zijn topgevels met flink overstekend zadeldak. Bovendien kregen de meeste woningen aan de zijkant bij de achterkamers trapeziumvormige erkers met balkons voor de verdieping; anders kwam het tweede balkon op de serre aan de achterzijde. Het kunnen wijzigingen van Scheltema zijn. De bouwsom van de in Oostenrijk geprefabriceerde en in elementen naar de bouwplaats vervoerde villa's bedroeg, inclusief transportkosten, per stuk iets meer dan f 9000,-. Van binnen is de woning vooral op de begane grond verbouwd; het exterieur is nog nagenoeg gaaf.

Omschrijving

EXTERIEUR: De villa is gebouwd in houtskelet met houten wanden. De vooral liggende houten delen, met veer en groef in elkaar gestoken, zijn in stijl- en regelwerk opgenomen. Met het flink overstekende zadeldak heeft de villa een duidelijk uitheemse Chalet-stijl.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

De woning heeft een rechthoekige plattegrond en is twee volledige lagen en een ruime kap hoog, aan de achterzijde is over de volle breedte een volume van één laag met een lezenaarskap aangebouwd, waarin de serre (in het ontwerp veranda genoemd) en de bijkeuken zijn ondergebracht. In de oorspronkelijke achtergevel zijn drie vensters met kleine roeden en een glasdeur vervangen door een glaspui. Het zadeldak heeft aan voor- en achterzijde flinke overstekken en is gedekt met rode, gegolfde Friese pannen. Op de dakschilden staan aan beide zijden vrij gesloten, houten dakkapellen met kleine kruisvenstertjes. Aan de voorzijde op de begane grond is in het midden een trapeziumvormige erker uitgebouwd, waarop voor de verdiepingen een balkon kwam. Ook aan de zijkant van de achterkamer is een moderne erker uitgebouwd. In de geveltoppen zijn de houten delen verticaal verwerkt in de topjes en de zijkanten. Voor- en achtergevels zijn met ruime vensters geopend, beneden stolpramen met bovenlichten voorzien van kruislingse roeden. Op de verdieping staan tweelichtsvensters met kleine roedenverdeling; de balkondeuren worden geflankeerd door enkelvoudige vensters van dit type. Hier zijn ze voorzien van luiken. De zijgevels hebben een onregelmatige geleding met grote en kleine vensters, eveneens voorzien van kleine roedenverdelingen. In een aantal woningen zijn de roedenverdelingen verdwenen, maar alle hebben nog de bovenlichten met kruislingse roeden.

Op de ingekleurde ontwerptekening is het houtwerk in licht bruin en donker beige aangegeven; oude (zwart-wit) foto's doen vermoeden dat de woning inderdaad in middentonen geschilderd is geweest. Thans zijn de wanden donkerbruin; het stijl- en regelwerk is wit en de kozijnen, ramen, luiken en deuren wit/donkergroen. Die aanpak in grote lijnen is op onderdelen levendig gedetailleerd. De balkons bezitten platte, vaasvormige balusters en ballen op de hekpalen. In de voorgeveltop eindigen de verticale delen in schijfvormen, mogelijk voor de afdrup, die bij de meeste woningen contrastrijk zijn geschilderd. In de voorgeveltop zijn aan de zijkanten op de punt staande vierkante ornamenten aangebracht en in de top dergelijke ornamenten die een ruitje kregen.

INTERIEUR: De woningindeling op de beganegrond bestaat oorspronkelijk aan de voorkant uit een kleine vestibule, een hal waar trappenhuis en garderobe/toilet op uitkomen. De vestibule is weggehaald en verbonden met de gang. Naast de toegangspartij ligt een brede voorsalon. De suitepui is verdwenen, maar de ruimtelijke indeling is nog te ervaren omdat de achterkamer iets smaller is. De achterkamer opende zich oorspronkelijk naar de serre met opnieuw suitedeuren tussen kasten; ook die is verdwenen en de ruimte bij de achterkamer getrokken. Naast de achterkamer ligt een ruime keuken met provisiekast en daarachter, in de aanbouw, de bijkeuken. De opmerkelijk gemakkelijke, luie trap leidt naar de verdieping; de trap is net als het overloop en de trap naar de tweede verdieping voorzien van leuning met balusters. Op de verdieping zijn drie slaapkamers ondergebracht; de twee die in elkaars verlengde liggen hebben oorspronkelijk een verbindingsdeur in een kastenwand. De tussenwand met verbinding is veranderd. Bij de meeste woningen zijn op de verdieping de oorspronkelijke paneeldeuren nog aanwezig. Onder de kap liggen twee slaapkamers met ingebouwde kasten aan een van de zijkanten en een kabinet.

WAARDERING

De houten villa is van algemeen historisch, architectuurhistorisch en stedenbouwkundig belang

- vanwege de voor die tijd zeldzaam voorkomende, uit het buitenland geïmporteerde houten systeembouw, die waarschijnlijk verband houdt met de krapte en duurte van baksteenmateriaal;
- vanwege de daardoor in het bestaande architectonische beeld opmerkelijk exotische Chalet-Stijl van de uitwendig gave, inwendig meestal aangepaste woningen;
- als element in de levendige, maar niet onrustige stedenbouwkundige groepering van de tien villa's op en nabij een ruim kruispunt.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Hoofdcategorie

Woningen en woningbouwcomplexen

Subcategorie

Woonhuis(K)

Functie

Woonhuis